

تحلیل سیستمی نظام آموزشی و بحران‌های اجتماعی در ایران توسعه به مثابه نهادسازی آموزشی

امین نواختی مقدم^۱، فاطمه عسگریان^۲

چکیده

دانش و آموزش، رکن اصلی توسعه است و توسعه نیافتگی جوامع به دلیل عدم سرمایه‌گذاری آموزشی است. نظام آموزشی از طریق کارکرد فرهنگ‌پذیری و جامعه‌پذیری و هم از طریق ارتقا و پرورش حوزه‌های ادراکی، شناختی، ارزشی و اندیشه‌ای انسان‌ها، محور توسعه پایدار است. مقاله حاضر درصدد بررسی نقش نظام آموزشی در جلوگیری از بحران‌های اجتماعی و امکان تحقق توسعه پایدار است. سؤال مقاله این است بر اساس نظریه سیستم‌ها آیا نظام آموزشی در ایران کارکرد مناسبی ایفا می‌کند؟ نظام آموزشی، چگونه می‌تواند با افزایش ظرفیت‌های انسانی و تحقق توسعه از وقوع بحران‌های سیاسی، اجتماعی، فرهنگی جلوگیری کند. برای پاسخ به این سؤال فرضیه ذیل به اقتراح گذاشته می‌شود: یکی از مهم‌ترین زیرسیستم‌های هر نظام آموزشی است و در صورتی که این خرده نظام اجتماعی نتواند کارکرد مناسب خود را ایفا کند موجب آسیب کل نظام اجتماعی خواهد شد. چارچوب نظری این مقاله نظریه سیستم‌ها می‌باشد. طبق نظریه سیستم‌ها هر یک از اجزا سیستم، همزمان که کارکرد خود را ایفا می‌کند، تأثیر خود را بر دیگر اجزا هم می‌گذارد. این مقاله با تأکید بر نظریه سیستم‌ها؛ تاریخچه آموزش، کارکردهای آموزش و جایگاه آموزش در ایران امروز را بررسی می‌کند. روش این مقاله، توصیفی-تحلیلی با استفاده از جمع‌آوری اسنادی-کتابخانه‌ای است.

واژگان کلیدی: آموزش، نظریه‌ی سیستم‌ها، کارکردگرایی، بحران‌های اجتماعی، توسعه‌ی پایدار.

مقدمه

در عصری که مهم‌ترین ویژگی آن سرعت و شتاب فراوان در تغییرات محیطی است و دردیابی که نظام‌های آموزشی کشورهای جهان به‌منظور استفاده به‌موقع از فرصت‌های ایجادشده برای یادگیری بهتر و بادوام و مقابله با تهدیدهای محیطی سبقت را از هم می‌ریابند، چالش‌های مدیریت و برنامه‌ریزی متناسب با این تغییرات بیش از پیش نمایان است. نظام آموزشی امروزی اندیشه‌های نو و افکار خلاق را می‌طلبد و با پندارهای سنتی که در نظام آموزشی ریشه دوانیده است سازگاری ندارد. در دنیای امروز نیاز مبرمی وجود دارد که فرایند یاددهی و یادگیری از حالت سنتی خارج شود و با تغییر در رویکرد تعلیم و تربیت خدمات ارزنده‌ای را به نسل‌های آینده ارائه دهد و به‌جای آموزش اندیشه‌ها به دانش‌آموزان چگونه اندیشیدن را یاد بدهد و بالاتر از آن لذت یادگیری را به آنها بچشانند که خود آنها، اندیشه‌ها را بیاموزند. بررسی عوامل موثر بر پیشرفت و توسعه در جوامع پیشرفته نشان می‌دهد که همه‌ی این کشورها از آموزش و پرورش توانمند و کارآمدی برخوردار هستند. جهان امروز دریافته است که آموزش افراد نوعی سرمایه‌گذاری ملی است و هر کشوری که در این راه تلاش بیشتری نماید، بدون شک از رشد و توسعه‌ی اقتصادی،

۱. دانشیار گروه علوم سیاسی دانشگاه محقق اردبیلی، نویسنده مسئول، navakhti@yahoo.com

۲. دانشجوی کارشناسی علوم سیاسی دانشگاه محقق اردبیلی